

senden og be om at historien ikke må gjenta sig? Vi har alt fått erfare hvad en slik innstilling er verd. Den fører til krig. Den fører alltid til krig.

EUROPA MÅ HJELPE SIG SELV OG AMERIKA MÅ HJELPE EUROPA

Jeg er av den opfatning at vi må

gen ikke er annet enn den ytterste konsekvens av udfallenhet og svakt diplomati.

Jeg forsikrer at den nuværende krise er ikke en krigens krise, men en fredens. Vi kan ikke tillate oss å bli drevet inn i krigen, når vi med en smule intelligens og dyktighet kan gjenvinne alle våre krefter og bevare fred og frihet for vårt fedreland.

TB 3.7.48

tar hensyn til de menn som bærer det personlige ansvar for at jorden skal lønne sig.

— Vi bør opmuntre industrien og jordbruket til den størst mulige ydelse om nødvendig ved hjelp av produksjonspremier. Jeg mener det er nødvendig å opprettholde prisstøtte til jordbruket; prisnivået må imidlertid aldri komme til det punkt at det blir

heter er det trengte Det gå gen og gende Somm mange ferdig pe væ konju sterke ret, k rett si ferler Mar mer i setter gelse. at det av vå lands politisk skal i til å t måte, landb sund For d gave, en se bruke så he mend state (tysk betra At op i smidg tikk. krav vesen saut altså l' avt Der nans serin ser, stats ledet er h likes me t bil. I med subsi ikke vend dens reud pris stille blir sjom sjom valv Me med

Blev der ikke kjempet i Norge etter 10. juni 1940?

AV direktør Lorentz Vogt

Professor Wilhelm Keilhau skriver i «Samtiden» hefte 1 for i år: «Vi fikk en stadig gjentatt forherligelse av hjemmefrontens motstand. Der blev talt og skrevet som om den annen verdenskrig blev vunnet på Grini og i Natrweiler, Især på Grini.

Også vår egen krigsinnsats kom på den måte i et underlig lys. All sere for hjemmefronten! Den kamp reddet folkets selvaktelse og tro. Dessuten bidro den sterkt til å hevde Norges internasjonale anseelse. Men for utfallet av krigen og *følgelig også for Norges frigjøring var den uten enhver betydning.*

Så bittert det enn må føles av mange, som ofret alt i den tro, at de bidro til Norges frigjøring, må det innrømmes at professor Keilhau har rett. Men bidro den norske innsats i Norge ikke til Norges frigjøring, så hadde den en annen betydning av langt større verdi enn man kan slutte av Keilhaus ord.

Kampen i Norge var de våpenløse «soldaters» forsvar overfor en ideologi som kunne ha forgiftet hele vårt folk. Det gjaldt vår forfatning, vår borgerlige frihet. Det var en kamp for folkets sjel. Den begynte lenge før krigen, den kulminerte under okkupasjonen og har sin aktualitet den dag i dag.

La oss se den i sammenheng.

Der meldte sig i mellomkrigsperioden overalt i Europa — bortsett fra Storbritannia — en utpreget parlamentarisk trethet. De yderliggående radikale partier hadde al-

dri trodd på parlamentarismen. En mann som Tranmæl hadde hele sitt liv vært antiparlamentarisk. Når hans uttalelser om dynamitt i borehullene var blitt klebende på ham, er det ingen tilfeldighet. De gav uttrykk for et livssyn: Den direkte aksjon som det naturlige middel i den fremstormende arbeiderklassens hender. Så lite rotfestet som parlamentarismen var innen arbeiderpartiet i Norge i motsetning til i Sverige og Danmark var det naturlig at partiet søkte tilknytning til bolsjevismen hvis metoder ikke lå det fjernt. Hvorledes det arbeidet sig bort herfra, er en lang historie som ikke her skal skrives.

Tvilen om muligheten av å bygge landet på parlamentarisk basis blev i 30-årene stadig sterkere innen borgerlige kretser. Man famlet etter noe nytt. Den norske legion med herterne Karl Meyer, skuespiller Eide og sirkusdirektør Karl Norbeck var et av de mere komiske utslag herav, selvom bevegelsen blev tatt høitidelig. Fedrelandslaget var en alvorligere affære. Det var startet av menn som Fritjof Nansen og Christian Michelsen. Til dets mere pågående krefter hørte statsråd Lemkuhl og direktør Waldemar Platou. Alle menn av betydning. Men lagets idé var antiparlamentarisk. En krets temmelig selvvalgte menn skulde sjtte utenfor det parlamentariske liv og dirigere dette. Bl a skulle Haire tvinges til å inngå listeforbund med Nasjonal Samling. Denne siste bevegelse var i sin struktur mere fascistisk enn

nazistisk. Var dets offisielle medlemstall aldri stort, hadde det sympati i vide kretser særlig i Oslo og blandt en meget misfornøiet bondestand. Vilde man offentliggjøre Quislings valgliste fra Oslo og Aker, vil mange forklare, at de stod der mot egen protest — uten at dog denne har vært kjent den gang og neppe kan konstateres i dag.

Men en alment utbredt mistillid til vår parlamentariske styreform, med bitterhet mot den regjering som hadde lagt landet åpent, seilet vi inn i okkupasjonen. Det var ingen lett stilling for de menn, som i vår grunnlov, og vår frie forfatning ser et umistelig gode. Vilde det lykkedes å redde forfatningen gjennom okkupasjonen og bevare landets verdier? Det blev en ideologisk kamp, hvor de bevarende krefter var våbenløse, motparten i besiddelse av ytre maktmidler. Et nederlag vilde få avære følger også etter frigjøringen. Det vilde føre rett inn i borgerkrigen.

Det har vært almindelig å betrakte medlemmer av NS som landsforrædere og kjeltringer. At der var landsforrædere blandt dem, vet vi fra prosessene mot Quisling og Hagelin. At der har vært kjeltringer blandt dem, vet vi fra mange prosesser. Men det som karakteriserer NS's politikk i okkupasjonstiden er ikke, at partiet ydet fienden bistand, — men nærmest det motsatte. Partiet søkte og fikk til dels okkupantens bistand til forfatningens ødeleggelse. Det blev om forfatningen, ikke om Norges frigjøring at kampen kom til å stå. Det preget den hjemlige utvikling. Spørsmålet om Kongens avsettelse var intet nasjonalt spørsmål. En republikk — et diktatur kan være likeså nasjonalt som et konstitusjonelt kongedømme. Men kongedømmet er en integrerende del av vår grunnlov.

Fort. side 2

MOLOTOV I WARSZAWA

Utenriksminister Molotov fløy nylig til Warszawa for å ta del i den øst-europeiske utenriksministerkonferansen. Han blev møtt på flyplassen av en rekke fremstående polske politikere. På bildet ser man fra venstre den polske utenriksministeren Zygmunt Modzelewski, statsminister Josef Cyrankiewicz, utenriksminister Molotov, den russiske ambassadøren i Polen, Wiktor Lobjedev og helt til høyre den polske forsvarsministeren, marskalk Michal Rola-Zymierski.

Blev der ikke kjempet

Forts. fra side 6.

Høiesteretts kamp var til vern om vårt rettsvesen. Men et land kan være selvstendig med et ufullstendig rettsvesen. Derimot betegnet angrepet på rettsikkerheten et overfall på vår kultur. Kirkens kamp var en innsats for store andelige verdier. Men Guds rike er ikke et rike av denne verden og det deltar ikke i en nasjonal kamp. De stridigheter som skole, teatre, læger, sakførere o. s. v. utholdt, hadde til hensikt å bevare vår kultur mot nazismens gift. I realiteten også mot andre former av autoritært styre, bl. a. bolsjevismen. Det er i denne forbindelse, at kampen nu fortsetter.

NS var et revolusjonært parti. Dets prinsipielle forbrytelse var omstyrtning av forfatningen — en forbrytelse hvis forødelelsesverdige karakter økte ved at de søkte okkupantenes bistand.

NS søkte okkupantenes bistand til gjennomførelse av sine revolusjonære idéer i Norge. Men der var innen tyske kretser meget delte meninger om denne bistand burde ydes og i hvilken utstrekning. Selv om Norge hadde kapitulert, stod Tyskland fremdeles midt oppe i en verdenskrig. Det trengte til ro i de okkuperte land og betydningsfulle tyske kretser satte denne ro over nazismens innførelse i Norge. Den siste kunde i tilfelle komme senere.

Så oplevet man det tilsynelatende underlige, at gode norske krefter søkte samarbeide med tyskere mot NS. Dette fant sted allerede i april dagene, da høiesterettsjustitiarius søkte og fikk den tyske mini-

sters bistand til Quislings fjernelse og dannelsen av administrasjonsrådet. Mens NS søkte tysk bistand til forfatningens ødeleggelse, søkte høiesterett om samme bistand til grunnlovens bevarelse.

Det var en lignende fremgangsmåte, som rektor Seip benyttet sig av i sin kamp for universitetets frihet mot Schanche. Seip har skildret dette både klart og åpenhjertig i sin bok: «Hjemme og i fiendeland». Han har vunnet full anerkjennelse for sin optreden. Rektor Seip har også fått beveget den tyske dr. Alfred Huhnhauser, med hvem han samarbeidet i okkupasjonstiden til å gi en redegjørelse for Aulabrannen, som i denne forbindelse har spilt en rolle. Redegjørelsen første avsnitt finnes i «Samtiden» siste nummer, og vil bli etterfulgt av en annen artikkel. Den første byr på adskillig av interesse. Den annen imøtesees med forventning.

En tilsvarende metode brukte nærværende forfatter, da det gjaldt å redde RTV og Trygdekassene mot Hagelins og Lippestads nazifiseringsforsøk. Metodene førte i alt vesentlig frem og har etter frigjøringen vunnet socialdepartementets anerkjennelse.

Rektor Lødrups kamp for skolens rett var preget av hans tro på å kunne utrette noe tilsvarende. Men da hans fremgangsmåte kom på tvers av sterkere og mere pågående norske krefter, har den ikke fått den anerkjennelse som hans gode vilje fortjente.

Ved rettsoppgjøret skulde man klart ha forstått NS's revolusjonerende karakter. Landsforræderne innen partiet skulde individuelt være dømt som sådanne. Antallet var neppe stort. De som hadde begått kriminelle forbrytelser skulde vært dømt og brendemerket for disse. Men de øvrige skulde, så sant de har vært sig sin gjerning bevisst, vært dømt etter oprørsparagrafen

Pris- og rasjonerings-

«Hvilken enkelt av følgende egen- skaper vilde De sette høiest hos Deres barn — ærlighet, intelligens, arbeids- vilje, pågangsmot, hensynsfullhet, hu- moristisk sans, trosfasthet, hjelpeom- het, offervilje?»

Neppe noen gang i de mer enn to år disse undersøkelsene nu regelmessig er foretatt, har noe spørsmål vært så lett å få spontant besvart. Det var bare 3 pct. som ikke visste hvorledes de skulde gradere de angitte karak-

straffelovens § 98. Denne oppdeling vilde gitt et rensligere oppgjør. For de virkelige forrædere vilde dommen være falt hårdere enn når man putter et halvt hundrede tusen i samme sekk. For de kriminelle forbrytere vilde det infamerende i deres forbrytelse kommet sterkere frem. Så vilde man lettere kunne komme på talefot med de rene politiske forbrytere, som sikkert vilde innrømmet, at de ikke hadde hatt den fornødne respekt for forfatningen. Men som landsforrædere har de aldri følt sig.

Konklusjonen er: Den 10. juni 1940 ophørte Norge å være krigsdeltager. Men folkets plikt til lojalitet mot forfatningen ophørte ikke. Tvertimot gjorde de vanskelige forhold denne plikt dobbelt krevende. Her kom kampen til å stå. Den var ofrene verd. Men den hadde ingen betydning for frigjøringen.

La oss innrømme berettigelsen av professor Kellhaus uttalelse i så henseende. Men la oss like så bestemt ta avstand fra hans under- vurdering av betydningen av det okkuperte Norges kamp for forfatningen og for vår kultur. De våbenløse soldater gjorde sin plikt og seiret gjennom mange nederlag. Lorentz Vogt.

Richard Wagner

Forts. fra side 7.

han somme tider fornektet det selv, intant forbundet med hans personlige opplevelser. Kvinnen — kjærligheten var for ham det fremste inspirasjonsobjekt, og etterverdenen står i stor og evig taknemlighetsgjeld til de tre kvinner som betyde mest i Wagners liv, Minna Palmer, Mathilde Wesendonck og Cosima Liszt.

Da Wagner giftet sig med Minna Palmer, var denne allerede en skattet skuespillerinne. Hun tok hånd om ham og støttet ham i hans bestrebelse. Mathilde var hans «udødelige elskede». Deres kjærlighet var den kjærlighet som får sin uforgjengelige høisang i «Tristan og Isolde». Verden skal

klart all
han ikke
utsprung,
som skal
ulde man
troende
ikke liten

an sier i
n tid for
om det
mle pakts
svangellet.
ylt lovens
for våre

ut troens
ke velsig-
ferdighet

r blir det

d å tro
om Moses
ophøies.
evigt liv.
nye pakt
til rett-
r vi ikke
rmere på
Avskaffer
den. Ved
og den
gjøre sin
frelse fra
som var
r synden
men den

st er den
Dernest
over syn-
s. Og for

ord, som
ng i rett-

ke lov og
en del av
I ensom-
idet gjen-
und, men
erimenter.
vart helt

elligst for
når det
nmen, er
nye vir-
dens rike.
lenskapen
kraft til
bart for
st det på
de lover
or natur-
om åreak

Barna nektes å gå i kirken.

Lærerne i Bulgarias skoler forbyr nu barna å gå i kirken og truer med dårlig opførelseskarakter hvis de bryter forbudet. Videre får de ikke lov til å bære kristne